

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 89 1 Rs 020658 22 Rev
Banjaluka, 05.4.2022. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u Banjaluci, u vijeću sastavljenom od sudija: Violande Šubarić, kao predsjednika vijeća, Biljane Tomić i Gorjane Popadić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice N.T., iz I.S., koju zastupa punomoćnik Z.J., advokat iz P., protiv tuženih: Opština I.N.S. i T. d.o.o. B., koje zastupa punomoćnik B.Č., advokat iz P., radi zaštite prava iz radnog odnosa, odlučujući o reviziji tužiteljice izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj: 89 1 Rs 020658 21 Rsž 4 od 18.11.2021. godine, na sjednici održanoj dana 05.4.2022. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Sokocu, broj: 89 1 Rs 020658 17 Rs 3 od 15.5.2017. godine i rješenjem o ispravci te presude od 19.09.2018. godine kojim je samo ispravljen naziv drugotužene, odbačen je tužbeni zahtjev (pravilno bi bilo: odbačena tužba) u dijelu kojim je traženo da se obaveže tužena T. d.o.o. B. (u daljem tekstu: drugotužena) da u skladu sa Ugovorom o izgradnji poslovnog objekta – gradska tržnica L. po modelu javno-privatnog partnerstva od 26.7.2007. godine, zaključenog između tužene Opštine I.N.S. (u daljem tekstu: prvotužena) i drugotužene, tužiteljicu rasporedi na radno mjesto koje odgovara njenim stručnim i radnim sposobnostima i uspostavi joj sva prava iz radnog odnosa na neodređeno vrijeme, te da joj na ime naknade izgubljenih plata, za period od 01.3.2009. do 01.11.2009. godine, isplati iznos od ukupno 2.220,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom obračunatom: na iznos od 370,00 KM od 01.5.2009. godine do isplate, na iznos od 370,00 KM od 01.6.2009. godine do isplate, na iznos od 370,00 KM od 01.7.2009. godine do isplate, na iznos od 370,00 KM od 01.8.2009. godine do isplate, na iznos od 370,00 KM od 01.9.2009. godine do isplate i na iznos od 370,00 KM od 01.10.2009. godine do isplate.

Drugim stavom iste presude odbijen je tužbeni zahtjev da se obaveže drugotužena da u skladu sa Ugovorom o izgradnji poslovnog objekta – gradska tržnica L. po modelu javno-privatnog partnerstva od 26.07.2007. godine, zaključenog između prvotužene i drugotužene, tužiteljicu rasporedi na radno mjesto koje odgovara njenim stručnim i radnim sposobnostima i uspostavi joj sva prava iz radnog odnosa na neodređeno vrijeme, te da joj na ime naknade izgubljenih plata za period od 01.11.2009. godine pa do 31.12.2016. godine isplati iznos od ukupno 32.560,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom obračunatom: na iznos od 370,00 KM od 01.11.2009. godine do isplate, na iznos od 370,00 KM od 01.12.2009. godine do isplate, na iznos od 370,00 KM od 01.01.2010. godine do isplate, na iznos od 370,00 KM od 01.02.2010. godine do isplate, na iznos

pa do isplate, na iznos od 370,00 KM počev od 01.06.2016. godine pa do isplate, na iznos od 370,00 KM počev od 01.07.2016. godine pa do isplate, na iznos od 370,00 KM počev od 01.08.2016. godine pa do isplate, na iznos od 370,00 KM počev od 01.09.2016. godine pa do isplate, na iznos od 370,00 KM počev od 01.10.2016. godine pa do isplate, na iznos od 370,00 KM počev od 01.11.2016. godine pa do isplate, na iznos od 370,00 KM počev od 01.12.2016. godine pa do isplate na iznos od 370,00 KM počev od 01.01.2017. godine pa do isplate, na iznos od 370,00 KM počev od 01.02.2017. godine pa do isplate i da tužilji uplati doprinose za penzijsko i invalidsko osiguranje za naprijed navedeni period (na tužiljin konto u Fondu Filijala I.S.) u iznosu od ukupno 10.670,48 KM.

Odbijen je eventualni zahtjev tužiteljice da se solidarno obavežu tužene da joj, na ime naknade materijalne (u presudi pogrešno navedeno nematerijalne) štete, isplate iznos od ukupno 34.780,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom i to: na iznos od 32.190,00 KM od 01.6.2016. godine do isplate, a na iznos od 2.590,00 KM od 09.02.2017. godine do isplate i da joj nadoknade troškove spora.

Naloženo je tužiteljici da na ime troškova parničnog postupka isplati tuženim iznos od 10.198,30 KM, dok je odbijen zahtjev za naknadu troškova parničnog postupka preko dosuđenog iznosa, do iznosa od 15.550,47 KM.

Presudom Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj: 89 1 Rs 020658 21 Rsž 4 od 18.11.2021. godine, žalba tuženih je odbijena kao neosnovana, dok je žalba tužiteljice djelimično uvažena i po službenoj dužnosti prvostepena presuda preinačena (u prvom stavu izreke) tako što je odbijen zahtjev da se obaveže drugotužena da u skladu sa Ugovorom o izgradnji poslovnog objekta – gradska tržnica L. po modelu javno-privatnog partnerstva od 26.07.2007. godine, zaključenog između tuženih, tužiteljicu rasporedi na radno mjesto koje odgovara njenim stručnim i radnim sposobnostima i uspostavi joj sva prava iz radnog odnosa na neodređeno vrijeme, a odbačena tužba u dijelu zahtjeva kojim je traženo da se tuženi obavežu da na ime naknade izgubljenih plata za period od 01.03.2009. godine pa do 01.11.2009. godine isplate tužilji iznos od ukupno 2.220,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom obračunatom: na iznos od 370,00 KM počev od 01.5.2009. godine pa do isplate, na iznos od 370,00 KM počev od 01.6.2009. godine pa do isplate, na iznos od 370,00 KM počev od 01.7.2009. godine pa do isplate, na iznos od 370,00 KM počev od 01.8.2009. godine pa do isplate, na iznos od 370,00 KM počev od 01.9.2009. godine pa do isplate i na iznos od 370,00 KM počev od 01.10.2009. godine pa do isplate, dok je u preostalom dijelu (zahtjevi o kojima je odlučeno pod stavom II, III, IV i V izreke prvostepene presude) žalba tužiteljice odbijena, kao neosnovana, i prvostepena presuda potvrđena, te je odbijen zahtjev tužiteljice za naknadu troškova žalbenog postupka, u iznosu od 900,00 KM.

Blagovremenom revizijom tužiteljica pobija drugostepenu odluku, zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se osporena presuda preinači tako da se udovolji primarnom ili eventualnom tužbenom zahtjevu i obaveže drugotužena (a u slučaju da se udovolji eventualnom tužbenom zahtjevu i prvotužena) da joj naknadi troškove parničnog postupka, ili da se drugostepena presuda ukine i predmet vrati istom sudu na ponovni postupak.

U odgovoru na reviziju prvotužena predlaže da se ista odbaci, kao nedozvoljena ili odbije, kao neosnovana.

Drugotužena nije odgovorila na reviziju.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužiteljice da se obaveže drugotužena da je u skladu sa Ugovorom o izgradnji poslovnog objekta - gradska tržnica L., po modelu javno-privatnog partnerstva od 26.07.2007. godine, koji je zaključila sa prvotuženom, rasporedi na radno mjesto koje odgovara njenoj stručnoj spremi i radnim sposobnostima i uspostavi joj sva prava iz radnog odnosa na neodređeno vrijeme i naknadi joj neisplaćene plate za period od 01.3.2009. do 31.12.2016. godine, u ukupnom iznosu od 34.780,00 KM, sa pripadajućim zateznim kamatama i da za tužiteljicu uplati doprinose za penzijsko i invalidsko osiguranje za isti period, te eventualni zahtjev (ako se ne usvoji naprijed navedeni) da se solidarno obavežu obe tužene da joj naknade štetu koja se ogleda u izmaklim platama za označeni period, u ukupnom iznosu od 34.780,00 KM, sa zateznom kamatom i troškovima postupka.

Tokom postupka pokazalo se nespornim da je tužiteljica bila uposlenik preduzeća JODP T.c. S.S. (čiji vlasnik i osnivač je bila prvotužena) od 01.12.2005. godine do 27.10.2009. godine, kada je ovo preduzeće prestalo sa radom i to na radnom mjestu „asistent“ kako sama navodi (šta god to značilo); da je zadnju platu primila za mart mjesec 2009. godine; da su prvotužena i drugotužena zaključile Ugovor o izgradnji poslovnog objekta - gradska tržnica L., po modelu javno-privatnog partnerstva (u daljem tekstu: Ugovor o izgradnji tržnice), dana 26.07.2007. godine; da je u tački 3.4 tog Ugovora navedeno da je drugotužena saglasna da radnike koji su zaposleni u KJP G.t. L. (5 radnika) primi u radni odnos u poslovnu jedinicu Gradska tržnica u opštini I.N.S. pod uslovom da ispunjavaju uslove po Zakonu i Kolektivnom ugovoru; da je objekat po navedenom ugovoru završen i počeo sa radom u decembru 2008. godine; da je drugotužena od ranijih radnika zaposlila samo jednog na održavanju čistoće i da nema drugih radnika niti sistematizovanih radnih mjesta; da je tužiteljica u toku 2010. godine vodila prepisku sa prvotuženom u vezi s regulisanjem svog radnopravnog statusa (njeni dopisi od 05.7, 21.7. i 10.11. 2010. godine, te odgovori prvotužene od 08.7, 2.11. i 15.12.2010. godine), a drugotuženoj se obratila dopisom od 10.11.2010. godine; da je tužbom od 29.12.2010. godine pokrenut ovaj spor.

S obzirom na vrijeme kada je tužiteljici, zbog prestanka sa radom preduzeća u kojem je do tada radila (JODP T.c. S.S.) prestao radni odnos (27.10.2009. godine) i vrijeme podnošenja tužbe (29.12.2010. godine), za razrješenje spornog odnosa između parničnih stranaka, odnosno za razrješenje radnopravnog statusa tužiteljice u čemu se, zajedno sa zahtjevom za naknadu plate i uplatu odgovarajućih doprinosa, iscrpljuje primarno postavljani tužbeni zahtjev, usmjeren samo prema drugotuženoj – mjerodavno materijalno pravo je Zakon o radu koji je tada bio na snazi (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj: 55/07 – Prečišćeni tekst, u daljem tekstu: ZR). Primjena ovog Zakona podrazumjeva i primjenu odredbe člana 118. kojom je propisan rok u kojem se mora podnijeti tužba za zaštitu prava iz radnog odnosa da bi se o tim pravima moglo meritorno raspravljati. Radi se o prekluzivnom roku, na koji sud pazi po službenoj dužnosti.

Odredbom člana 118. ZR je propisano da radnik, koji smatra da mu je poslodavac povrijedio prava iz radnog odnosa, može da podnese tužbu nadležnom sudu za zaštitu povrijeđenih prava u roku od jedne godine od dana saznanja za povredu, a najdalje u roku od tri godine od učinjene povrede.

Navodi revizije se gotovo iscrpljuju u objašnjavanju da je tužba blagovremena, jer da obaveza drugotužene da je primi u radni odnos nije mogla nastati prije decembra 2008. godine, kada je započela sa radom novoizgrađena tržnica; da joj je tek u drugoj polovini 2010. godine, nakon izvršene prepiske postalo jasno da drugotužena neće ispuniti ugovorom preuzetu obavezu i zaposliti je; da je tada saznala i za postojanje Ugovora o izgradnji tržnice; da joj radni odnos kod drugog poslodavca nikada i nije prestao, jer nije dobila nikakvu odluku niti zaključenu radnu knjižicu.

Ovakvi navodi nisu mogli ishoditi povoljniju odluku za tužiteljicu.

Naime, ako se rok za podnošenje tužbe, iz razloga koje navodi tužiteljica, treba računati od decembra 2008. godine, onda je ona, da bi bila blagovremena trebala biti podnesena najkasnije u decembru 2009. godine (u okviru roka od jedne godine).

Tužiteljica je zadnju platu primila za mart mjesec 2009. godine, pa kada je nije primila već za april, moralo joj je biti jasno da se krše njena prava po osnovu rada, slijedom čega je tužbu trebala podnijeti najkasnije u aprilu ili maju 2010. godine. Povreda prava po osnovu rada može se izvršiti i nečinjenjem (nezasnivanjem radnog odnosa, kada postoji takva obaveza ili neisplačivanjem plate). U takvom slučaju rok za podnošenje tužbe se računa od dana kada je trebalo izvršiti određenu radnju, pa okolnost da tužiteljica nije dobila odluku o prestanku radnog odnosa kod ranijeg poslodavca nije relevantna za određivanje blagovremenosti tužbe. Pored toga, rok za podnošenje tužbe mogao bi se računati od prestanka radnog odnosa kod ranijeg poslodavca samo u slučaju da se u odnosu na njega traži uspostava radnopravnog statusa i ostvarenje svih drugih prava po osnovu rada, što ovdje nije slučaj. Uostalom, u konkretnom slučaju je taj raniji poslodavac prestao sa radom, što je nesporno među parničnim strankama - na osnovu odluke od 02.10.2009. godine, koja je stupila na snagu 27.10.2009. godine - pa je tužiteljici toga dana prestao radni odnos, po sili zakona, saglasno odredbi člana 125. stav 1. tačka 9. ZR i bez donošenja odluke koja bi imala samo deklaratorni karakter.

Tužiteljica se obratila prvotuženoj u vezi s regulisanjem svog radnopravnog statusa u sedmom mjesecu 2010. godine, a drugotuženoj (od koje u ovom postupku zahtjeva da je rasporedi na odgovarajuće radno mjesto) u jedanaestom mjesecu iste godine. Već je naprijed rečeno da se rok za podnošenje tužbe računa od dana saznanja za povredu prava, a to je, u ovom slučaju, dan kada je poslodavac trebao izvršiti neku radnju, pa to nije učinio, a ne od dana kada se poslodavac oglušio o zahtjev radnika da tu radnju izvrši. Prihvatiti rezonovanje revidentice (da se rok za podnošenje tužbe ima računati od dana kada je prestala pismena prepiska između nje i tuženih) značilo bi da se radnik može u bilo koje vrijeme obratiti poslodavcu za zaštitu prava, pa kada mu ovaj ne udovolji, da se od tada računa rok za podnošenje tužbe, što svakako ne proizlazi iz sadržaja odredbe člana 118. stav 2. ZR. Usmeno ili pismeno obraćanje poslodavcu za zaštitu prava iz radnog odnosa ne utiče na rok za podnošenje tužbe, propisan naprijed spomenutom zakonskom odredbom, jer je stavom 1. istog člana propisano da pravo na podnošenje tužbe nije uslovljeno prethodnim obraćanjem radnika poslodavcu za zaštitu prava.

U smislu odredbe člana 90. ZR, pravo na platu radnik ostvaruje po osnovu stvarno izvršenog rada, u skladu sa kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu i ugovorom o radu, a pravo na naknadu plate shodno odredbama istog Zakona, po osnovu odobrenog odsustva, bolovanja i slično, ili na osnovu utvrđenog prava na rad koji nije ostvaren krivicom poslodavca.

Drugačije rečeno – rad ili utvrđenje prava na rad, je osnov za isplatu plate, odnosno njene naknade.

Sasvim je nesporno da tužiteljica kod tuženih nije radila u periodu za koji zahtjeva isplatu naknade plata. Ostvarenje prava na rad (kao osnovnog prava iz radnog odnosa, iz čega proističu i sva druga prava po osnovu rada) nije tražila kod poslodavca, u postupku interne zaštite, niti od

tuženih ili putem inspeksijskih organa, a ni putem suda, nego se sa takvim stanjem saglašavala sve do sedmog mjeseca 2010. godine (kada se prvi put obratila prvotuženoj, prema kojoj nije ni usmjerila zahtjev za raspoređivanje na odgovarajuće radno mjesto), odnosno do 29.12.2010. godine kada je podnijela tužbu kojom je pokrenula ovaj spor.

Proizlazi iz rečenog, da nema osnova temeljem kojeg bi tužiteljici pripadalo pravo na isplatu plate, jer je nesporno da nije radila kod drugotužene (od koje traži isplatu), a ni osnova za priznanje prava na naknadu plate, jer je izvjesno da nije tražila ostvarenje i utvrđenje prava na rad kod drugotuženog, kojeg prema stavljenom zahtjevu smatra poslodavcem (član 117. stav 1. ZR), ni putem inspekcije rada (član 120. stav 1. ZR), niti putem suda (član 118. stav 1. ZR), iako je to mogla i trebala učiniti, u zakonom propisanim rokovima, ako smatra da joj je prava po osnovu rada povrijedila drugotužena od koje zahtjeva ostvarenje tih prava.

Iz naprijed navedenih razloga nisu pogriješili nižestepeni sudovi kada nisu udovoljili primarnom zahtjevu tužiteljice, koji je bio usmjeren samo prema drugotuženoj.

Potraživanje radnika s naslova plate za vrijeme dok zbog nezakonitog postupanja poslodavca nije radio, ima karakter potraživanja po osnovu rada, jer kada se utvrdi to nezakonito postupanje, radnik dolazi u položaj kao da mu svojstvo radnika nije ni prestalo (kao da je cijelo vrijeme radio) pa mu pripadaju prava koja imaju i drugi radnici, uz ostalo, i pravo na platu. Zato revidentica nije u pravu kad smatra da je na odnos stranaka u ovom postupku trebalo primjeniti pravila o odgovornosti za štetu i slijedom toga udovoljiti eventualnom tužbenom zahtjevu. Naime, tužiteljica i eventualnim tužbenim zahtjevom, traži isplatu naknade plate u istom ukupnom iznosu od 34.780,00 KM. Samo ga je sada imenovala, odnosno kvalifikovala kao naknadu štete, što nije relevantno, jer sud nije vezan pravnim osnovom navedenim u tužbi, shodno odredbi člana 53. stav 3. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63 /07, 49/09 i 61/13, u daljem tekstu: ZPP) i sada isplatu traži od obe tužene. Takav zahtjev, kako je naprijed objašnjeno, nije osnovan u odnosu na drugotuženu, a ni u odnosu na prvotuženu od koje nije ni zahtjevala da joj omogući pravo na rad bez kojeg nema ni prava na platu, odnosno naknadu plate.

Naprijed izneseno i ostale navode revizije čini neosnovanim, slijedom čega je odlučeno kao u izreci, temeljem odredbe člana 248. ZPP.

Predsjednik vijeća
Violanda Šubarić

Za tačnost otpavka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić